

Heaks kiidetud õppenõukogus

30.08.2019

Kinnitatud direktori poolt.

PIKAVERE MÕISAKOOLI

LASTEAIA ÕPPEKAVA

SISUKORD

SISSEJUHATUS

1. ÜLDOSA

1.2.Lasteasutuse liik ja eripära

1.3. Lasteaia missioon, visioon ja põhiväärtused

2. ÕPPE-JA KASVATUSTEGEVUS

2.1.Üldeesmärgid.Põhimõtted. Korraldus

2.2. Planeeritud õppe- ja kasvatustegevused

3. ÕPPE-JA KASVATUSTÖÖ VALDKONNAD

3.1 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused

3.2 Õppe- ja kasvatustöö valdkonnad

4.LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE JA HINDAMISE PÕHIMÕTTED NING KORRALDUS

4.1. Lapse arengu hindamine ja analüüsimine

4.2.Hariduslike erivajadustega lapse arengu toetamine

5. LAPSEVANEMAGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

6. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Lisa 1 Nädalateemad

Lisa 2 J.Piaget “Mänguvaatlus tabel”

Lisa 3 Lapse arengu hindamise tabel

Lisa 4 Koolivalmiduskaart

Lisa 5 Lapse individuaalsuse kaart

Lisa 6 Lasteaialaul

Lisa 7 Koolilaul

SISSEJUHATUS

Käesolev õppekava on õppimise ja õpetamise plaan Pikavere Mõisakooli lasteaias. Õppekava hõlmab õpetamise eesmärgi, õppesisu ja selle organiseerimise viise. Õppekava täitmine tagab lapse tasakaalustatud arengu, arvestades tema vajadusi ja arengutaset. Õppekava on dokument, mis määrab Pikavere Mõisakooli lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse alused. Õppekava on koostatud riikliku õppekava alusel. Õppekava koostamisest ja arendamisest võtavad osa lasteaia pedagoogid. Õppekava koostamisel arvestatakse Pikavere Mõisakooli arengukava. Lasteaia õppekava arutatakse läbi ja kiidetakse heaks õppenõukogus ning hoolekogus. Seejärel kinnitatakse direktori käskkirjaga.

1.ÜLDOSA

1.1 Lasteasutuse liik ja eripära

Pikavere Mõisakooli lasteaed asub ligi poolteist sajandit tegutsevas kauaaegsete traditsioonidega mõisakoolis.

Pikavere Mõisakooli lasteaias on kaks liitühikut: Kalli-Kalli ja Pai-Pai.

Meid ümbritseb kaunis loodus ja mõisapark. See võimaldab läbi viia mitmekülgseid liikumis-, keskkonna- ja õuesõppe tegevusi. Laps õpib austama loodust ja inimesi enda ümber, väärtustab liikumist ning selle tähtsust tervisele.

Lapsed omandavad uusi teadmisi ja kinnistavad juba õpitut erinevatel õppekäikudel ja ekskursioonidel. Pikavere Mõisakoolil on oma aiamaa. Igal rühmal on oma peenar, mille eest hoolitseb.

Meie eripäraks on ka lasteaia- ja koolilaste ühised tegemised, mis annab kooli minevale lapsele kindlustunde. Viimasel lasteaia aastal saavad lapsed osa üks kord nädalas koolielust: osalevad klassitunnis, robotika- ja kergejõustikuringis.

Kooli minnes ootavad ees juba tuttavad koolikaaslased, õpetajad ja klassiruumid.

Nii koolil kui ka lasteaial on oma laul.

Pikavere Mõisakooli pere säilitab vanu ja loob uusi traditsioone: tarkuse-, vanavanemate-, emade- ja isadepäev; rahvakalendri tähtpäevade tähistamine; sügisesed, talvised ja kevadised

spordipäevad; 1. advent koos kogukonnaga; advendihommikud kooliga; ühised talgud kevadel ja sügisel; kevadpidu; koolieelikud koolilaste suvelaagris;

Pikavere Mõisakool on erinevate võrgustike liige:

1. Pikavere Mõisakool on liitunud Tervist Edendavate koolide võrgustikuga.

Meie eesmärk on hoida ja tugevdada lapse tervist ning soodustada tema igakülgset arengut läbi erinevate tegevuste ja valdkondade ning tagada parim vaimne, füüsiline ja sotsiaalne tervis.

Lapse igakülgset arengut toetab turvaline ja sõbralik keskkond kodus, lasteaias, koolis ja ühiskonnas laiemalt.

2. Alates 2018/2019. õppeaastast liitus Pikavere Mõisakool programmiga Liikuma Kutsuv Kool.

Liikuma Kutsuv Kool on TÜ liikumislabori algatusel sündinud programm, mille sihiks on pakkuda lastele, õpetajatele ja lapsevanematele ideid ning lahendusi liikumiseks.

3. 2018/2020 võtab Pikavere Mõisakool osa ka Erasmus+ programmi poolt toetatud projektist “Let’s unite to be unique”. Projekti partneriteks on Inglismaa, Itaalia, Kreeka, Slovakkia ja Poola. Projekt annab võimaluse tutvuda eelpool nimetatud välisriikide õppeasutuste õppetöö, kommete ja tavadega.

1.2. Lasteaia visioon, missioon ja põhiväärtused

VISIOON: Kujuneda hästitoimivaks mõisakooliks (kool ja lasteaed), kus arenevad andekad ja loovad isiksused vastavalt laste individuaalsusele; anda teadmisi ja väärtushinnanguid kogu eluks.

MISSIOON:

- Kindlustada lastele turvaline ja kaasaegne õpi- ja kasvukeskkond.
- Lähtuda õppe- ja kasvatusprotsessis lapse individuaalsusest, märgata ja toetada loovust ning andekust.
- Kujundada ja toetada lapse mitmekülgseid huvisid.
- Toetada kõrgete väärtushinnangutega positiivse ellusuhtumisega lapse kujunemist.

- Võimaldada suurepärane alusharidus, mis loob eeldused lapse edukaks jätkamiseks järgmisel haridustasemel.
- Muuta mõisakool avatuks kogukonnale, mille eesmärgiks on looduse, kultuuripärandi ning rahvusliku identiteedi ja kodukoha väärtustamine.

PÕHIVÄÄRTUSED: Lasteaia põhiväärtusteks on positiivse ja toetava arengukeskkonna tagamine ning loovuse toetamine läbi mänguliste tegevuste.

- Pikavere Mõisakooli, lasteaia ja avatud kogukonna keskuse väärtuspakkumiseks on haridus-, kultuuri- ja loodusõppe keskus kõigile.
- Õppe- ja kasvatustegevus – arusaamine, mõistmine, seoste loomine, huvi tekitamine.
- Koostöö kõikide huvigruppidega- kool, lasteaed, lapsevanemad, kogukond.
- Omanäolisus – mõisakool (kool ja lasteaed koos), traditsioonid, mitmekesine huvitegevus.
- Eesmärgid – kõrged väärtushinnangud, head inimestevahelised suhted, usaldus ja tolerantsus.
- Õpetajate ja personali professionaalsus ning emotsionaalne intelligentsus.
- Arenguvõti – loovus.
- Eetilisus - kõigi kooli ja lasteaia töötajate, laste ühtsete eetiliste väärtuste järgimine.
- Areng - avatud koostööle, traditsioone järgiv, üksteisesse lugupidava suhtumise ja keskkonda säästva käitumise kaudu.

2. ÕPPE-JA KASVATUSTEGEVUS

2.1.Üldeesmärgid. Põhimõtted. Korraldus

Üldeesmärk: lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteaia koostöös, et lastel tekiks eeldused igapäevaeluga toimetulekuks ja arusaam tervislike eluviiside tähtsusest.

Põhimõtted:

- Lapse tervise hoidmine ja edendamine, liikumisvajaduse rahuldamine.
- Üldõpetlikest põhimõtetest lähtumine, erinevate tegevusvaldkondade lõimimine..
- Mängu kaudu õppimine.
- Üldinimlike, avatud suhete väärtustamine.
- Lapsele turvatunde ning eduelamuse tagamine.
- Lapse loovuse toetamine.
- Kodu ja lasteaia koostöö.
- Eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ja teiste kultuuride eripäraga arvestamine.
- Lapse individuaalsuse arvestamine.

- Lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustava keskkonna loomine.
- Õuesõppe metoodika.
- Lapse erivajadustest tuleneva tugisüsteemi loomine.

Korraldus:

Õppe-ja kasvatustegevuse aluseks on Pikavere Mõisakooli lasteaia õppekava ja Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava.

- Õppe-ja kasvatustöös lähtutakse rühma õppeaasta tegevuskavast , milles kajastuvad eesmärgid, teema, õppesisu ja tegevused.
- Pikavere Mõisakoolis on 2 liitrühma, alates 1,5- 7-aastased. Võimalusel jaotatud vanuseti- nooremad ja vanemad.
- Rühmad on avatud 07.00-19.00
- Õppeaasta kestvus on 1.septembrist 31.augustini. Laste arendamine toimub aastaringselt, arvestades laste vanust, arengutaset ja huve.
- Aktiivse õppeperioodi välisel ajal toimub valmistumine uueks õppeaastaks (õppeaasta tulemuslikkuse analüüs, eesmärkide seadmine, ülesannete määratlemine, tegevuskava koostamine jmt).
- Suveperioodil (juuni–august) toimub õppetegevus enamasti õues. Pearõhk on mängulisel õuetevgevusel ja õpitu kordamisel.
- Õppe-ja kasvatustegevus tugineb rühma päevakavale, mis määrab päevarütmi vastavalt laste eale, kus vahelduvad igapäevatoimingud, laste mäng, vabategevused ning õpetaja kavandatud õppe-ja kasvatustegevused.
- Päevakavas on ajaliselt kokkulepitud liikumis-ja muusikaõpetaja poolt läbiviidavate tegevuste ajad.
- Õppe-ja kasvatustöö läbiviimisel lõimitakse erinevaid õppe-ja kasvatustegevuse valdkondi.
- Õppe-ja kasvatustegevus kajastatakse ELIIS-is.
- Päev algab hommikuringiga, millest edasi jätkub õppetöö suuremates ja väiksemates alagruppides.

- Õppe- ja kasvatustegevusi rühma tegevuskavades planeerides on soovituslik lähtuda alljärgnevast tabelist:

	1,5-3a	3-4a	4-5a	5-6a	6-7a
Õpetaja kavandatud õppe- ja kasvatus-tegevuse aeg	10-15 min	15-20 min	20-25 min	25-30 min	30-35 min

ÕPPETEGEVUSTE KAVANDAMINE NÄDALAS (tundide arv)

Õppe-tegevus	1,5-3a	3-4a	4-5a	5-6a	6-7a
Kuulamine ja kõnelemine	2	3	3	3	3
Lugemine ja kirjutamine			1	2	2
Vaatlemine ja uurimine	1	1	1	2	2
Võrdlemine ja arvutamine	1	1	1	2	2
Liikumistegevused	2	2	2	2	2
Muusikategevused	2	2	2	2	2
Kunstitegevused	2	2	2	2	2

PIKAVERE MÕISAKOOLI LASTEAIJA PÄEVAKAVA:

7.00 – 9.00 laste saabumine lasteaeda, mängud
 8.30 – 9.00 hommikusöök
 9.00 – 9.30 hommikuring
 9.30 - 11.00 õppe-kasvatustegevused, õueminek
 11.00 – 12.30 viibimine õues, mängud, tuppataulek
 12.30 – 13.00 lõunasöök, magamaminek
 13.00 - 15.00 puhkeaeg
 15.00 – 15.30 õhtupoolsed tegevused
 15.30 – 16.00 õhtuoode
 16.00 – 19.00 kojumine, mängud toas ja õues

2.2. Planeeritud õppe- ja kasvatustegevused

Õppeaasta lasteaias kestab 1. septembrist 31. augustini. Süvendatud õppetöö lasteaias algab 1.septembril ja lõpeb 31. mail. Õppeaasta algab 2-nädalase õuesõppe perioodiga. Suveperioodil (alates mai kolmandast nädalast) toimub õues läbi mänguliste tegevuste õpitu kinnistamine. Aasta tegevuskavas olevate nädalateemade alusel planeeritakse õppe- ja kasvatustegevuse sisu vastavalt vanusele. Planeerimine on paindlik, võimaldades arvestada laste eripära ja sobiliku meetodikaga. Nädalakava on digitaalne ning säilitatakse vastavas interneti keskkonnas ning paberkandjal.

LISA 1 nädalateemad

3. ÕPPE-JA KASVATUSTÖÖ VALDKONNAD

Õppe-ja kasvatustegevused valdkonniti:

Mina ja keskkond- sihipärane vaatlus, õppekäigud, arutlemine- vestlemine ,katsete tegemine, mudelite ja plaanide tegemine, ehitusmängude mängimine, laste teatmeteoste kasutamine, meediakasvatus.

Keel ja kõne-lastekirjandusega tutvumine; esemete, mänguasjade, piltide vaatlus; jutustamine, luuletuste õppimine; vestlemine ; arutamine; lavastus- ja situatsioonimängude mängimine; fantaasia jutustamine,sõna – ja häälikumängud; kirjutamise eelharjutused, tähtede õpe, lugemine ja kirjutamine

Matemaatika- rühmitamine, järjestamine, võrdlemine, arvutamine,mõõtmine (suurused), kujundite tundmaõppimine, orienteerumine ajas ja ruumis.

Kunst -meisterdamine, voolimine, kleepimine, joonistamine.

Muusika–mäng lastepillidel, laulmine, muusikalis- rütmiline liikumine, musitseerimine, muusika kuulamine.

Liikumine– kehalise kasvatuse alased teadmised, põhiliikumised,liikumismängud, erinevad spordialad (võimlemine, kelgutamine jt),tants ja rütmika

3.1 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused

MÄNGUOSKUSED

Mängu käigus laps omandab ja kinnistab uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguuskuse arendamise põhimõtteks on lapse omaalgatuse märkamatu ja tasakaalustatud suunamine. Lasteaias väärtustatakse kõiki mänguliike ja – elemente (loovmäng, õppemäng, liikumismäng, rollimäng, lauamäng jne).

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

1,5-3- aastane	3-4 -aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
Tunneb mängust rõõmu	Tunneb mängust rõõmu	Tunneb mängust rõõmu, keskendub mängule kuni 20 min.	Tunneb mängust rõõmu, keskendub mängule kuni 25 min	Tunneb mängust rõõmu, keskendub mängule 30 minutit
Kogub teadmisi ümbritsevast maailmast.	Kogub teadmisi ümbritsevast maailmast.		Kasutab oma kogemusi, teadmisi ja muljeid mängus.	Kasutab mängus loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast
Leiab mängu ja mängib iseseisvalt	Leiab mängu ja mängib iseseisvalt	Mängib koos kaaslasega.		Algatab erinevaid mänge ja arendab mängu sisu.
Mängib erinevaid rolle täiskasvanu juhendamisel.	Mängib erinevaid rolle täiskasvanu juhendamisel.	Mängib lihtsamaid rolle iseseisvalt.		Täidab mängudes erinevaid rolle
Mängib reeglga mänge täiskasvanu juhendamisel.	Mängib reeglga mänge täiskasvanu juhendamisel.		Järgib mängudes ja tegevustes reegleid ja sedagi, kas teised ka täidavad neid.	Järgib mängureegleid ja oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada

Lahendab täiskasvanu abiga probleeme	Lahendab täiskasvanu abiga probleeme		Lahendab täiskasvanu juhendamisel probleeme	Suudab mängu käigus lahendada probleeme ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele.
Naudib mängu.	Naudib mängu.	Tajub võitu.		Tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus.
Kasutab mängudes juhendamisel lihtsamaid vahendeid.	Kasutab mängudes juhendamisel lihtsamaid vahendeid.			Kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni. Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust otsida teavet, omandada teadmisi, oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

1,5-3 aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
Omandab seoseid, mõisteid ja teadmisi korduva kogemuse ja aktiivse tegutsemise kaudu.	Omandab seoseid, mõisteid ja teadmisi korduva kogemuse ja aktiivse tegutsemise kaudu.	Omandab seoseid, mõisteid ja teadmisi korduva kogemuse ja aktiivse tegutsemise kaudu	Saab aru asjade suhetest ja omadustest ning ajalis-ruumilisest järjestusest.	Saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna.
Mõistab lihtsamat kõnet, reageerib lihtsatele korraldustele, vastab lihtsatele küsimustele.	Mõistab lihtsamat kõnet, reageerib lihtsatele korraldustele, vastab lihtsatele küsimustele.	Kogeb meelte abi.	Mõtleb nii kujundlikult kui ka verbaalselt. Saab kuuldust aru, reageerib sellele ja kasutab arutlevat dialoogi.	Mõtleb nii kujundlikult kui ka verbaalselt. Saab kuuldust aru, reageerib sellele ja kasutab arutlevat dialoogi.

Tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma.	Tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma.	Tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma.	Tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni 20 minutit.	Tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni 30 minutit.
Oskab osaliselt oma tegevusi plaanida ja organiseerida.	Oskab osaliselt oma tegevusi plaanida ja organiseerida.	Oskab osaliselt oma tegevusi plaanida ja organiseerida.	Plaanib oma igapäevaseid tegevusi.	Kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatu lõpule.
Tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi.	Tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi.	Tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi.	Tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi.	Tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi.
Avastab ümbritsevat maailma täiskasvanu suunamise järgi.	Avastab ümbritsevat maailma täiskasvanu suunamise järgi.	Uurib ja katsetab koos täiskasvanuga.	Uurib ja katsetab koos täiskasvanuga.	Suhtub õppimisse positiivselt -tahab uurida, õppida, avastada, katsetada, esitada küsimusi.
Rühmitab asju ja esemeid ühe tunnuse järgi.	Rühmitab asju ja esemeid ühe tunnuse järgi.	Rühmitab esemeid ja nähtusi ühiste tunnuste alusel	Rühmitab esemeid ja nähtusi ühiste tunnuste alusel.	Rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel.

Kasutab meeldejätmisel täiskasvanu abi (lihtsamad luuletused, laulusalmid).	Kasutab meeldejätmisel täiskasvanu abi (lihtsamad luuletused, laulusalmid).	Kasutab meeldejätmisel täiskasvanu abi (lihtsamad luuletused, laulusalmid)	Kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.	Kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.
Oskab nimetada ja ära tunda erinevaid tundeid (rõõmus, kurb, vihane).	Oskab nimetada ja ära tunda erinevaid tundeid (rõõmus, kurb, vihane).	Oskab nimetada ja ära tunda erinevaid tundeid (rõõmus, kurb, vihane, üllatunud, unine, mõtlik)	Oskab nimetada ja ära tunda erinevaid tundeid (rõõmus, kurb, vihane jt). Laps oskab vestelda oma tunnetest ja arutleda nende teemal – mis mind rõõmustab, vihastab jne.	Oskab nimetada ja ära tunda erinevaid tundeid (rõõmus, kurb, vihane jt). Laps oskab vestelda oma tunnetest ja arutleda nende teemal – mis mind rõõmustab, vihastab jne. Laps omandab oskusi oma tundeid valitseda ühiskonnale aktsepteeritaval viisil.

SOTSIAALSED- JA ENESEKOHASED OSKUSED

Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda iseennast ja teisi, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest. Enesekohased oskused hõlmavad lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

1,5-3 aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
Väljendab verbaalselt oma emotsioone, soove, tahtmisi ja seisukohti.	Väljendab verbaalselt oma emotsioone, soove, tahtmisi ja seisukohti.	Püüab jõuda suheldes kokkuleppele.	Püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses; suudab oma emotsioone kirjeldada ja tugevaid tundeid, sobival viisil väljendada; oskab teistega arvestada ja teha koostööd; hoolib teistest, osutab abi ja vajadusel küsib seda ka ise.	Püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses; suudab oma emotsioone kirjeldada ja tugevaid tundeid, sobival viisil väljendada; oskab teistega arvestada ja teha koostööd; hoolib teistest, osutab abi ja vajadusel küsib seda ka ise.

On kujunenud eneseteadvus.	On kujunenud eneseteadvus.	Kirjeldab täiskasvanu abiga enda häid oskusi ja omadusi.	Kirjeldab enda häid oskusi ja omadusi.	Tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest; oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele; teeb vahet hea ja halva käitumise vahel; saab aru oma-võõras-ühine tähendusest.
On vestluse algataja erinevate vestluspartneritega erinevatel teemadel; väärtustab oma saavutusi, aga vajab oma tegevuse tunnustamist ja täiskasvanu tähelepanu	On vestluse algataja erinevate vestluspartneritega erinevatel teemadel; väärtustab oma saavutusi, aga vajab oma tegevuse tunnustamist ja täiskasvanu tähelepanu	Loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos.	Loob sõprussuhteid; naudib eakaaslaste seltsi ja ühistegevust.	Tahab ja julgeb suhelda; põhjendab oma seisukohti.
Osaleb rühma reeglite kujundamisel.	Osaleb rühma reeglite kujundamisel.	Käsitseb õigesti söögiriistu.	Kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ja tegevuse lõppedes koristab enda järel.	Järgib kokkulepitud reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme; Saab hakkama eneseteenindamisega (riietumisega: paelad, nõörid); on kujunenud esmased tööharjumised.

3.2 Õppe- ja kasvatustöö valdkonnad

Valdkond MINA JA KESKKOND

- valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust;
- suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ja aistingute abil: vaadeldes, nuusutades, maitstes, kompides, kuulates helisid;
- lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust.
- suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis märgatu kohta küsimusi esitama, küsimustele vastuseid leidma ning märgatust ja kogetust järeldusi tegema;
- suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma. · Suunatakse lapsi kasutama digivahendeid, mis toetavad õppekava, loovust, ettevõtlikkust ja laste maailma avardamist.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

	1,5-3aastane	3-4aastane	4-5aastane	5-6aastane	6-7aastane
MINA	Ütleb küsimise korral oma eesnime. Väljendab küsimisel enda äratundmist peeglis või fotol. Vastab õigesti küsimusele, kas ta on poiss või tüdruk.	Ütleb küsimise peale oma ees- ja perekonna nime. Vanust küsides vastab oma ea aastad arvuna või näitab sõrmedel. Vastab õigesti küsimusele, kas ta on poiss või tüdruk.	Paneb iseseisvalt oma riided ettenähtud kohta. Osaleb oma mängu- ja töökoha korrastamisel	Oskab ennast tutvustada. Põhjendab mängu-või töökoha korrastamise vajadust. Paneb märjad riided ise kuivama. Korrastab oma isiklike esemete hoiukoha (kapp, riiul)	Kirjeldab ennast, enda omadusi ja huve.
PEREKOND JA SUGULASED	Nimetab küsimisel pereliikmeid: ema, isa, õde, vend.	Nimetab pereliikmeid.	Ütleb küsimisel oma pereliikmete eesnimed.	Jutustab oma vanavanematest.	Teab oma pereliikmeid ja lähisugulasi (onu, tädi). Kirjeldab oma pere traditsioone

KODU	Vastab küsimustele oma kodu ja pereliikmete kohta.	Vastab küsimustele oma kodu ja pereliikmete kohta	Nimetab küsimisel pereliikmete koduseid tegevusi ja oma kohustusi nende hulgas.	Kirjeldab oma kodu. Ütleb küsimisel oma kodukoha nime.	Kirjeldab oma kodukohta. Ütleb küsimisel oma koduse aadressi.
LASTEAED, KOOL	Eristab ja osutab küsimisel lasteaias erinevate otstarvete järgi ruume. Oskab nimetada oma rühma nime. Suudab leida oma koha rühmas (kapp, voodi, käterätik).	Nimetab küsimisel oma rühma nime. Leiab oma koha (tooli, kapi, voodi, käterätiku) rühmas.	Nimetab küsimisel rühmakaaslaste, õpetajate ja õpetajaabi nimesid.	Nimetab lasteaia nime, kirjeldab lasteaia asukohta. Teab rühma häid tavasid	Nimetab lasteaia töötajate ameteid (nt. kokk teeb süüa). On tuttav lasteaia traditsioonide ja kodukorraga. Teab kooli kui õppimise kohta. Kirjeldab lasteaia ja kooli erinevusi
AMETID, ELUKUTSED, TÖÖD	Nimetab küsimisel pereliikmete koduseid toimetusi. Matkib ettenäitamisel lihtsamaid töövõtteid (nt. põrandapühkimine)	Asetab töövahendid kokkulepitud kohta.	Teab ja kirjeldab erinevaid elukutseid nende tegevuse alusel (nt pagar küpsetab saia, arst ravib haiget) Nimetab küsimisel, kelle poole abi vajades tuleks pöörduda (nt. haigus-arst, tulekahjutuletõrje).	Selgitab vestluses enimtuntud ametite (arst, tuletõrjuja, õpetaja jne.) vajalikkust	Viib ette võetud tööd (lauakatmine, pliiatsite teritamine, ümbruse korrastamine) lõpule. Selgitab töölkäimise vajadust ja raha otstarvet.

KODUMAA, TEISED RAHVUSED EESTIS	Osaleb jõukohasel viisil vanemate laste ja täiskasvanute tegevuses kodumaale tähtsatel päevadel (ruumide kaunistamine, laulude laulmine, peoriiete kandmine jm). Leiab täiskasvanu juhendamisel teiste esemete seast Eesti lipu.	Nimetab riigi nime, kus ta elab.	Teab oma rahvust ja keelt. Teab oma kodumaa sümboleid (lipp, lill, lind).	Nimetab Eesti lipu värvid, rahvuslinnu ja – lille.	Nimetab Eesti riigisümboleid (lipp, hümn, vapp, paekivi). Oskab kaardil näidata oma kodukohta. Teab Eesti lähinaabreid (Läti, Soome, Rootsi, Venemaa). Teab Eesti Vabariigi presidendi nime. Oskab nimetada teisi keeli ja rahvusi.
TÄHTPÄEVAD, PÜHAD, KOMBED	Räägib oma sünnipäevast (kuidas tähistatakse).	Nimetab tähtpäevi oma peres. Nimetab küsimise korral pühadega seotus tegevusi.	Kirjeldab tähtpäevade tähistamist oma peres	Nimetab Eesti rahvustoite, mida ta on ise söönud (nt. kama, hapukapsad). Kirjeldab tähtpäevade tähistamist oma lasteaias või kodus (nt. tarkuse-, isadepäev, jõulud, kolmekuninga-, sõbra-, emakeele-, emadepäev) ja teab nende tähistamise vajalikkust	Nimetab eesti rahvatraditsioone. Oskab nimetada riiklikke pühi ja nendega seotud traditsioone (Eesti Vabariigi aastapäev, Võidupüha) ja teab, et siis heisatakse riigilipp.

ÜLD- INIMLIKUD VÄÄRTUSED JA ÜLD- TUNNUSTATU D KÄITUMIS- REEGLID	Teab mõistete hea ja paha tähendust. Meeldetuletamise korral tervitab, jätab hüvasti, palub ja tänab.	Meeldetuletamisel laps tänab, palub, tervitab ja jätab hüvasti.	Järgib iseseisvalt põhilisi viisakusreegleid. Põhjendab lihtsamate lauakommete vajalikkust.	Järgib iseseisvalt lauakombeid.	Oskab käituda kõikjal viisakalt - kaupluses, teatris, kirikus, kalmistul jne.
HOOLIVUS, TURVALISUS, TÄHELE- PANELIKKUS, SÕPRUS JA ABI- VALMIDUS, SUHTUMINE ERINEVUS- TESSE	Küsimise korral nimetab oma sõprade (lemmik rühmakaaslaste) nimesid.	Küsimisel nimetab sõprade nimesid; selgitab, miks ei tohi kellelegi haiget teha, kes on sõbrad. Oskab andeks paluda.	Nimetab oma emotsioone. Lohutab omaalgatuslikult kaaslast. Kirjeldab inimeste erinevust (nt kasv, juuksed). Oskab leppida.	Märkab kaaslast ning vajadusel ja võimalusel abistab. Toob välja kaaslaste positiivseid omadusi. Teab nimetada erivajadustega inimestele vajalikke abivahendeid (ratastool, kaldteed, prillid, vaegnägemine - valge kepp, kuuldeaparaat) ja nende vajalikkust.	Räägib oma tunnetest. Julgeb keelduda (ühis)tegevus(t)est, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik. Mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused.

TERVISE VÄÄRTUSTAMINE		Nimetab puhtuse jaoks vajalikke esemeid (seep, vesi, käterätik). Teab miks enne sööki ja peale WC-s käimist peab käsi pesema.	Nimetab tegevusi, mis on tervisele kasulikud (tervislik toitumine, piisav kehaline aktiivsus, piisav uni ja puhkus, mäng, hea tuju, meeldivad suhted).	Selgitab miks igal lapsel on oma hügieenitarbed (kamm, hambahari, käterätik). Selgitab, miks peab ennast pesema ja kammima.	Oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikke ja kahjulikke. Teab, kuidas ohutult käituda. Kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist
HAMMASTE TERVIS		Teab hammaste hooldamise vahendeid ja vajalikkust.	Nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine).	Teab miks tekib hambakaaries (hambaaugud). Teab, et piimahambad asenduvad jäävhammastega	Järgib isiklikku hügieeni, hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid (pestes hambaid õigesti jne).
TERVISLIK TOITUMINE			Nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa iga päev. Teab, kust pärinevad igapäevased toidudained (kohupiima saame piimast, leiba teraviljast - rukkest jne)	Teab taldrikureegli põhimõtet (pool taldrikust on täidetud köögiviljaga, veerand teraviljaga, veerand liha või kalaga).	

INIMKEHA TUNDMINE		Nimetab erinevaid kehaosi.		Selgitab küsimisel, milleks on vajalikud silmad, kõrvad, nina, suu (meeleelundid; nägemine, kuulmine, haistmine, maitsmine).	Selgitab, mis on südame, aju ja kopsude kõige tähtsam ülesanne ning teab, millised tegevused aitavad neid hoida tervena.
OHUTUS JA TURVALISUS, LIIKLUS- MÄRGID SÕIDUKID, HELKUR, TURVATOOL JA TURVAVÖÖ		Nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud. Teab, et jalgrattaga sõitmisel tuleb kanda kiivrit. Teab helkuri kandmise vajadust. Teab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole. Teab turvavöö ja turvatooli vajalikkust sõidukis. Teab mõisteid sõidutee ja kõnnitee	Teab kohti, tegevusi ja aineid, mis võivad olla ohtlikud (nt. trepp, rõdu, aken, kuum toit/vedelik, veekogud, jääle minek, mängimine tänaval, ehituspaikades, ujumine täiskasvanu järelvalveta, rattasõit kiivrita, tuli, ravimid, terariistad, kemikaalid, elekter). Selgitab, miks võõrastega ei tohi kaasa minna. Teab liiklusvahendeid ning eriotstarbelisi sõidukeid ja nende ülesandeid. Teab, et reeglid on vajalikud ohutuse tagamiseks.	Nimetab hädaabinumbri 112 ja simuleerib selle kasutamist. Tunneb mõnda liiklusmärki. Teab rulluiskude ja rulaga sõitmise nõudeid (kiiver, põlve- ja küünarnukikaitsmed, ohutud paigad). Teab valgusfoori värvide tähendust.	Selgitab, kuidas tegutseb, kui on eksinud linnas/maal/metsas. Kirjeldab lihtsamaid esmaabi võtteid. Kirjeldab, kuidas tegutseda ohuolukordades kodus, veekogul, liikluses (vette kukkumine, läbi jää vajumine, tulekahju, põletus, teadvuseta või raskelt vigastada saanud kaaslane). Teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga õuealal sõita.

					Teab, kuidas käituda ühissõidukist väljudes.
--	--	--	--	--	--

LOODUSKESKKOND	1,5-3 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
KODUKOHA LOODUS: VEEKOGUD, KODUPAIGA LOOMAD; TAIMED, SEENED, PUTUKAD	Tunneb rõõmu looduses (õues) viibimisest. Oskab osutamise korral nimetada metsa, muru, lille, puud.	Oskab nimetada oma kodukoha veekogu. Teab 1-3 putukat ja nende elupaiku: mesilane ja mesilastaru, sipelgas ja sipelgapesa.		Kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi.
LOOMAD, LINNUD ERINEVAD ELUPAIGAD, VÄLIMUS		Oskab nimetada tuttavaid loomi, kirjeldada nende välimust ja öelda, kus nad elavad.	Teab, miks mõned linnud lendavad soojale maale. Teab tuntumaid paiga- ja rändlinde.	Nimetab põhja- ja lõunamaa loomi.

TAIMED: VÄLIMUS	Nimetab tuttavaid puu- ja köögivilju (n: õun, pirn, kartul, porgand, kurk, tomat).	Ütleb, mida puu- ja köögiviljadest valmistada saab. Eristab okaspuid lehtpuudest		Oskab nimetada aia- ja metsamarju (nt. mustikas, maasikas, pohl, sõstar, tikker), puid: nt. õuna-, pirni-, kirsipuu, toomingas, pihlakas, tamm jm)
-----------------	--	---	--	--

ÖÖ JA PÄEV: AASTAAJAD: NENDE VAHELDUMINE JA SELLEGA SEOTUD MUUTUSED LOODUSES NING LOOMADE JA INIMESTE TEGEVUSED ILMASTIK: ERINEVAD ILMASTIKUNÄHTUSED	Oskab küsimise korral iseloomustada ööd ja päeva. Oskab nimetada erinevaid ilmastikunähtusi (nt. vihma sajab, päike paistab, taevast on pilved, tuul puhub). Selgitab küsimisel, et lumi ja jää muutuvad sulades veeks		Nimetab aastaajad ja kirjeldab nende tunnuseid. Oskab nimetada inimeste tegevusi erinevatel aastaaegadel. Nimetab muutusi looduses erinevatel aastaaegadel (lehed langevad, lompidele tuleb jää, lumi sulab jm)	Oskab kirjeldada loodust ja inimeste tegevusi ajatsüklites: öö-päev, nädal, aastaring. Oskab nimetada inimeste iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (seemnete külvamine, taimede istutamine, põldude kündmine, rannas päevitamine, veekogudes ujumine, jalgrattaga sõitmine, lehtede riisumine, suusatamine jne). Oskab nimetada loomade iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (ehitavad pesa, toidavad poegi, talveuni jm). 4. Laps selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaaegadest, öö ja päeva vaheldumisest.
---	---	--	--	---

INIMESE MÕJU LOODUSELE: LOODUSHOID, SÄÄSTEV ARENG KODUMASINAD JÄÄTMED	Teab kuidas inimene saab talvel loomi aidata. Oskab põhjendada, miks praht visatakse prügikasti.	Teab, et joogivett ja elektrit tuleb kokku hoida (kustutada toast lahkudes tuli). Nimetab kodus kasutatavaid kodumasinaid (kell, pliit, külmkapp, pesumasin, televiisor, arvuti jm) ning teab nende otstarvet.	Selgitab, kelle jaoks on akna taga pesakast ja kuidas saab inimene lindude ja loomade eest hoolitseda erinevatel aastaaegadel. Teab kodumasinade ohte ja et katkine kodumasin tuleb viia Jäätmejaama. Teab asjade säästliku kasutamise vajalikkust (tarbetudostud, raiskamine) ja prügi sorteerimise vajalikkust.	Suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt. Mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale.
VALGUSE, VEE, TEMPERATUURI, TOITAINETE JA ÕHU TÄHTSUS TAIMEDELE JA LOOMADELE		Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett, õhku ja toitu.		Selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld, ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad.

MEEDIAKASVATUS	1,5-3 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
TELEVISIOON, RAAMATUD, AJAKIRJANDUS; REKLAAM, VIDEOOD, INTERNET, FILMID	Tunneb erinevaid meediaedastuskanaleid – ajaleht, televiisor, raadio, kino. Lapsel on omad lemmikud meediast tuttavad tegelased – transformerid, Disney printsessid jpt. Oskab kasutada tehniliselt lihtsamaid meediavahendeidkuidas keerata lehte raamatus/ajakirjas, kuidas teha pilti telefoni või	Tunneb erinevaid meediaedastus kanaleid – ajaleht, televiisor, raadio, kino. Lapsel on omad lemmikud meediast tuttavad tegelased – transformerid, Disney printsessid jpt. Oskab kasutada tehniliselt lihtsamaid meediavahendeidkuidas teha pilti telefoni või fotoaparaadiga, lülistada sisse televiisor jms	Tunneb erinevaid meediaedastus kanaleid – ajaleht, televiisor, raadio, kino, internet jt Oskab kasutada tehniliselt meediavahendeid- nutitelefoni, tahvelarvutit, internetti, fotoaparaati, kaamerat. Teab, millised ohud valitsevad meedias ja kuidas käituda ohu olukorras (kui hakkab hirm, kui kaua võib vaadata telerit, millised filmid on lastele ja mis mitte jne) Õpib tundma meedia mõju oma emotsioonidele ja elule Oskab täiskasvanu abiga koostada ise meediasisu – kuulutus, reklaam, plakat, ajaleht jms Oskab nimetada tundeid,	Tunneb erinevaid meediaedastus kanaleid – ajaleht, televiisor, raadio, kino, internet jt . Oskab kasutada tehniliselt meediavahendeid- nutitelefoni, tahvelarvutit, internetti, fotoaparaati, kaamerat. Teab, millised ohud valitsevad meedias ja kuidas käituda ohu olukorras (kui hakkab hirm, kui kaua võib vaadata telerit, millised filmid on lastele ja mis mitte jne) Oskab täiskasvanu abiga koostada ise meediasisu – kuulutus, reklaam, plakat, ajaleht jms Õpib tundma oma meedia kasutamise vajadusi. Oskab täiskasvanu abiga kriitiliselt suhtuda

			mida tekitab mingi muusika, filmijupp, tekst ajakirjas.	meediasse, eraldada tegelikkust ja fiktsiooni, mis tagamõte on reklaamidelt jms Austab teiste arvamusi ja tõlgendusi, oskab ise väljendada oma arvamust ja mõtet (meedia teemal aruteludes)
--	--	--	--	---

Valdkond KEEL JA KÕNE

- lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;
- peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalses suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;
- suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;
- õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult;
- mitmekesistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

SISU	1,5-3 aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
SUHTLEMINE		Algatab ise suhtlust. Suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega ühistegevustes. Kommenteerib enda ja kaaslaste tegevusi. Kuulab sisult ja keeleliselt jõukohaseid	Algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni, nt vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal. Kasutab rollimängus	Räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta (nt kus sa elad? Kas sul on lapsi?). Annab edasi kuulnud teksti (nt muinasjutu) sündmuste järgnevust,	Tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel. Arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga (kauplus, kirik, tänav jne.).

		etteloetud tekste. Kasutab kõnes õigesti ma- ja tategevusnime.	erinevat informatsiooni ja hääletugevust. Kasutab õigesti viisakusväljendeid. Kirjeldab täiskasvanu abiga pilti ja pildiseerial kujutatud sündmust. Loeb peast kuni neljarealisi liisusalme/luuletusi.	põhjusi ning tegelaste käitumist täiskasvanu suunavate küsimuste abil. Kasutab õigesti ajaja ruumisuhteid väljendavaid sõnu (nt vahel, kohal, otsas/varem, hiljem, enne, pärast).	Saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida. Jutustab pildi, kuuldu teksti või oma kogemuse alusel, andes edasi põhisisu ning olulised detailid. Suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda ja vahendab ka oma tundeid. Valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada (vihm+vari jne.).
--	--	---	---	--	---

GRAMMATI - KA		1. Laps kasutab kõnes lihtlauseid. 2. Laps kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid (sidesõnad ja, aga). 3. Laps kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme (nt sõitis, laulsid).	1. Kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid. 2. Kasutab kõnes nud- ja tud- kesksõnu (nt söödud – söönud). 3. Kasutab kõnes omadussõna võrdlusastmeid (suur-suurem-kõige suurem). 4. Kasutab kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme mitmuses (ilusatel lilledel)	1. Kasutab kõnes õigesti saava ja rajava käände vorme (saab lauljaks, jookseb kivini).	1. Laps kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördvormi ainsuses ja mitmuses. 2. Laps kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid.
SÕNAVARA		1. Laps kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu (hommik, päev, õhtu, öö).	1. Laps kasutab kõnes mõningaid vastandsõnu (nt lühike-pikk, mustpuhas). 2. Laps kasutab kõnes mõningaid liitsõnu (tuttmuits, kelgumägi) ja tuletisi (täpiline, laulja). 4. Laps mõistab ja kasutab kõnes nii üldkui ka liignimetusi (nt kuusk, kask – puud;	1. Laps kasutab kõnes õigesti aega väljendavaid määrsõnu eile, täna, homme. 2. Laps kasutab õigesti sihilisi ja sihituid tegusõnu (nt veereb-veeretab; sõidab – sõidutab). 3. Laps nimetab ühe õpitud kategooria piires vähemalt 2 sõna	1. Laps selgitab kuuldud kujundlike väljendite (tuul ulub, kevad koputab aknale) tähendust oma sõnadega ja/või toob enda kogemusega seotud näiteid. 2. Laps kasutab kõnes mõningaid abstraktse tähendusega sõnu (nt tundeid, vaimset

			tuvi, kajakas – linnud).	(nt lilled: tulp, roos	tegevust tähistavaid sõnu mõtlen, arvan, julge, lahke). 3. Laps kasutab kõnes inimesi ja inimese tegevust iseloomustavaid sõnu.
HÄÄLDAMINE			1. Laps kasutab oma kõnes õigesti 3-4-silbilisi tuttava tähendusega sõnu.	1. Hääldeb õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu (nt taburet, banaan, diivan, šokolaad)	1. Laps hääldeb õigesti kõiki emakeele häälikuid.
KIRJALIK KÕNE		1. Laps eristab sõnas algushäälikut. 2. Laps tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti. 3. Laps matkib lugemist ja kirjutamist, kritseldades kriidi või pliiatsiga.	1. Tunneb kuulates ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v.a häälikuühendites). 2. Kuulab ettelugemist, olles seejuures aktiivne (osutab piltidele, küsib, parandab ettelugejat tuttava teksti puhul). 3. Kirjutab õigesti üksikuid sõnu trükitähtedega (nt oma nime).	1. Teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule. 2. Määrab hääliku asukoha (alguses, lõpus, sõna sees) häälikuühendita sõnas. Nt: muna, kana, nina, mesi jne.	1. Laps tunneb tähti ja veerib kokku 1-2 silbilisi sõnu. 2. Laps tunneb kirja pildis ära mõned sõnad. 3. Laps kirjutab joonistähtedega 1-2-silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega. 4. Eristab häälikuühendita sõnas kuulmise järgi teistest

					pikemat häälikut.
--	--	--	--	--	-------------------

Valdkond EESTI KEEL KUI TEINE KEEL

- peetakse oluliseks eesti keelt kuulata ja omandada keeleoskus tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst (nt ümbritsevad esemed jmt);
- pööratakse erilist tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele: kasutatakse miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi ja mitmesuguseid näitlikke vahendeid;
- suunatakse last õpitavat keelt kasutama igapäevategevustes ning suhtlemisel, luuakse selleks lapsi huvitavaid olukordi, sh väljaspool lasteaeda (kauplus, teater, spordivõistlus, õppekäik jm);
- korraldatakse õpitut erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides, keeleõpet seotakse teiste tegevustega – liikumine, laulmine, käeline tegevus, vaatlemine jm;
- vestlusteemade valimisel lähtutakse lapse kogemustest, samateemalistest vestlustest rühmas või kodus (emakeeles);
- valitakse mitmekesiseid pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid ettelugemiseks ja ühiseks lugemiseks;
- pedagoog rõhutab õige kõne mudelite kasutamist ning osutab vigadele delikaatselt, sõna või fraasi korrektsena korrates

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

1,5-3 aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
Osaleb aktiivselt mitmesugustes tegevustes ja mängudes.		Suhtleb iga päev eakaaslaste ja täiskasvanutega eesti keeles.	Kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid. 2) Laps saab aru korraldusest ja toimib vastavalt.	Mõistab lihtsamat igapäevast eestikeelset kõnet.
Tunneb huvi eesti keele vastu.		Kuulab ja mõistab lihtsamat eestikeelset jutukest.	Saab aru lihtsast küsimusest ning vastab sellele õpitud sõnavara piires.	Saab aru küsimusest ning vastab sellele õpitud sõnavara piires.
Kordab järele lihtsamaid sõnu ja õpetaja poolt öeldud viisakusväljendeid.		Teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule.	Tunneb ära ja mõistab õpitud sõnu ja väljendeid ning kasutab neid oma kõnes.	Tunneb ära ja mõistab õpitud sõnu ja väljendeid ning kasutab neid oma kõnes.
Hääldeb õpitud sõnu õigesti.		Tunneb aktiivselt huvi asjade nimetuste vastu ja oskab vastata lihtsamatele küsimustele.	Oskab nimetada mõningaid Eestis tähistatavaid riiklikke- ja rahvuslikke tähtpäevi.	Oskab nimetada mõningaid Eesti kohanimi, tuntud inimesi.

Valdkond MATEMAATIKA

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- 2) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;
- 3) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ning kirjeldab ja järjestab oma igapäevategevusi;
- 4) mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- 5) mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- 6) tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
- 7) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Sisu:

- 1) hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- 2) suurused ja mõõtmine;
- 3) geomeetrilised kujundid;
- 4) orienteerumine ajas ja ruumis.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;

- harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

HULGAD, LOENDAMINE, ARVUD JA ARVUTAMINE

Eeldatavad tulemused:

	1,5-3-aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
		Otsustab, kas nimetatud ese kuulub või ei kuulu moodustatud hulka. 2. Laps rühmitab esemeid ühe tunnise abil (nt. kuju, värvus). 3. Laps loendab 5 piires ja tunneb arvude rida 5ni. 4. Laps sõnastab loendamise tulemuse.	Võrdleb esemete hulka paaridesse seades ning osutab, mida on rohkem kui, vähem kui. 2. Laps loendab 6 piires ja oskab leida vastava arvu esemeid. 3. Laps tutvub arvudega 10ni.	1. Laps oskab moodustada ja võrrelda hulki suuruse, kuju ja värvi järgi ja nimetada (3- 5) eseme ühist tunnust. 2. Laps loendab 12 piires. 3. Laps tunneb numbreid 1-10 ja oskab leida vastava arvu esemeid. 4. Laps oskab nimetada antud arvule eelnevat/järgnevat arv. 5. Laps võrdleb arve (on suurem kui, on väiksem kui)	1. Laps määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi (suurus, värvus, kuju). 2. Laps oskab võrrelda hulki, kasutades mõisteid rohkem, vähem, võrdselt. 3. Laps teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu. 4. Laps teab arvude 1–12 järjestust ja tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada. 5. Laps liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb ja kasutab sümboleid +, -, = 6. Laps koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi.

SUURUSED JA MÕÕTMINE		1. Laps võrdleb kahte eset suuruse (suurem-väiksem), pikkuse (pikem-lühem), laiuse (laiem-kitsam) järgi ja kasutab mõisteid	1. Laps järjestab 3 eset kõrguse (kõrgem – madalam), suuruse, pikkuse, laiuse ja paksuse järgi.	1. Laps leiab vaadeldavatest objektidest silma järgi suurema-väiksema (küsimuse põhjal). 2. Laps mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõduühikuga (samm, pulk, nöör vms).	1. Laps järjestab kuni 5 eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus). 2. Laps eristab raha- ja mõõtühikuid (euro, sent, meeter, liiter, kilogramm ja teab, kuidas ja kus neid kasutatakse. 3. Laps järjestab esemed raskuse (2 eset) järgi
GEOMEETRI- LISED KUJUNDID		1. Laps eristab kompimise – veeretamisega ümmargusi ja kandilisi esemeid sh. eristab ringi, ruutu ja kolmnurka ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid rühmatoast, õuest ja tänavalt.	1. Laps eristab ringi, kolmnurka, ruutu ja ristkülikut ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid rühmatoast ja õuest. 2. Laps tunneb mõisteid ümmargune ja kandiline	1. Laps koostab mustreid ja laob pilte kujunditest. 2. Laps rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse vm järgi. 3. Laps leiab etteantud kujundi järgi erinevate geomeetriliste kujundite hulgast kõik samasugused kujundid.	1. Laps leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu, kera, kuubi ja kirjeldab neid.

ORIENTEERU MINE AJAS		1. Laps leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid. 2. Laps eristab hommikut ja õhtut (kirjeldab tegevusi). 3. Laps eristab ööd ja päeva ning matkib iseloomulikke tegevusi mängus.		1. Laps oskab nimetada erinevaid ööpäevaosi (hommik, päev, õhtu, öö) ja teab nende järjekorda. 2. Laps kirjeldab tegevusi ja sündmusi eile, täna, homme. 3. Laps oskab nimetada nädalapäevi ja teab nende järjestust.	1. Laps nimetab nädalapäevi, kuid, aastaagu, teab oma sünnikuud ja –päeva. 2. Laps oskab öelda kellaaega täistundides. 3. Laps rühmitab esemeid, nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi, kasutades õigesti mõisteid enne-praegu, hiljemvarem, noorem-vanem.
ORIENTEERU MINE RUUMIS		1. Laps teab mõisteid ülevalall, ees-tagal, kõrval, kohal, sees	1. Laps kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes	1. Laps määrab vasakut ja paremat poolt.	1. Laps orienteerub paberil (üleval, all, keskel, äärel, nurk, vasakul, paremal), õuealal ja ruumis.
VÄRVUSED		1. Laps tunneb ja nimetab kõiki põhivärve (punane, kollane, roheline, sinine)	1. Laps tunneb ja nimetab roosat, oranži, lillat, must, valget, pruuni. 2. Laps võrdleb heledamaid ja tumedaid värvitoone		

Valdkond KUNST

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu loovast enes väljendusest;
- 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- 3) vaatab, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- 4) kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- 5) kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- 6) vaatab kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Sisu:

- 1) kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- 2) kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- 3) tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- 4) kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid;

- kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;
- julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;
- viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;
- suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödesse tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut. Valdkond Kunst lapse arengu eeldatavad tulemused

SISU	1,5-3 aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
KUJUTAMINE JA VÄLJENDAMINE		1. Laps kujutab tuttavaid asju, nähtusi, lähedasi inimesi ja nimetab, mida kujutab. 2. Laps teab värvuste nimetusi ja kasutab neid oma töödes	1. Laps väljendab end kunstitöös isikupäraselt. 2. Laps kujutab asju, objekte, inimesi loomutruult. 3. Laps nimetab heledamaid ja tumedamaid värvitoone. 4. Laps	1. Laps keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstiteose. 2. Laps kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu. 3. Laps valib sobiva taustatooni,	1. Laps kujutab inimesi liikumises. 2. Laps kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid. 3. Laps väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeoleid ja fantaasiaid. 4. Laps kasutab loovalt geomeetrilisi kujundeid ja

			suhtub heasoovlikult kaaslaste töödesse. 5. Laps paigutab esemeid kunstitööl suurussuhetest lähtuvalt.	meeldiva värvitooni, vahendi tööst ja teemast lähtuvalt ning oskab põhjendada oma valikut. 4. Tausta värvimisel annab laps edasi pildi meeoleolu kasutades omandatud tehnilisi võtteid õpetajapoolsel juhendamisel ja meeldetuletamisel.	nende kombinatsioone objektide ülesehitamiseks
--	--	--	--	--	---

KUJUNDAMINE		1.Laps lisab suunamisel valmivale kunstiteosele iseloomulikke detaile. 2. Laps laob 3-4 tuttavast geomeetrilisest kujundist esemeid/loomi. 3. Laps vajutab templitega erinevatele pindadele jäljendeid.	1.Laps kaunistab mitmesuguseid etteantud ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid/kaarti. 2. Laps oskab vestelda oma töö põhjal. 3. Laps koostab elementidest lihtsa kordumisskeemiga mustririba.	1.Laps kujundab/täiendab oma tööd (nt. triibud, jooned, täpid, pintslivajutused või kleepides objektidele erinevast materjalist tükke, osasid jne. 2.Juhendamisel laps segab ja heletumestab värve. 3. Laps oskab dekoreerimisel kasutada šabloone ja templeid. 4.Laps kirjutab tööle oma nime.	1.Tööst lähtuvalt laps koostab ise või valib sobivad motiivid/vahendid eseme kaunistamiseks. 2. Laps aitab kujundada tähtpäevaga seotud peolauda ja ruumi. 3.Laps hoiab oma tööpaiga korras.
-------------	--	--	--	---	---

MEISTERDAMINE		1.Laps oskab juhendamisel pindasid liimistada. 2.Laps kortsutab paberit, 3.Laps rebib paberist ribasid, tükke. 4.Laps puistab liimiga kaetud paberile paberitükke, seemneid. 5.Laps asetab alusele ja surub kinni liimistatud kujundid. 6.Laps voldib paberi pooleks.	1.Laps kasutab juhendamisel eesmärgipäraselt liimi ja kääre. 2. Laps hoiab kääre õigesti käes ja kasutab neid ohutult. 3. Laps lõikab paberist kujundi/ riba etteantud joont mööda. 4. Laps kasutab suunamisel rebimistehnikat. 5. Laps ühendab ettenäitamisel erinevaid materjale (looduslik materjal+paber, suled+paber jne)	1. Laps meisterdab looduslikust ja majapidamises järelejäänud materjalist (looduslikud, tehis- ja leidmaterjalid) ning ühendab need omavahel nt. plastiliiniga. 2. Laps rebib juhendamisel paberist ribasid, kujundeid ja kleebib need alusele. 3.Laps voldib paberi neljaks (nt. kujundades liniku, kaardi jne.). 4.Laps lükib paelale, lõngale auguga esemeid	1. Laps loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest. 2. Laps lõikab iseseisvalt paberist geomeetrilisi kujundeid. 3. Laps kleebib alusele iseseisvalt rebitud, lõigatud, kortsutatud, rullitud või volditud paberitükke.
---------------	--	--	---	---	--

VOOLIMINE		1. Ettenäitamisel laps muljub, näpistab, rullib, veeretab (savi, plastiliin) voolimismaterjale. 2. Laps surub pulga või sõrmega pehmesse materjali auke, jooni, täppe.	1. Laps tunneb rõõmu erinevate vormide loomisest (savi, liiv, lumi) ja lihtsalt muudetavast, vormitavast materjalist. 2. Laps vajutab ümarvormi pihkude või sõrmede vahel õhemaks, pigistab ja venitab seda.	1. Laps kasutab voolimismaterjale õpetaja abiga. 2. Laps silub detailide pindasid ja ühenduskohti. 3. Laps oskab voolida erineva suurusega ümarvorme.	1. Laps kasutab iseseisvalt tuttavaid voolimismaterjale, arvestades nende eripära (nt. vajadusel soojendab plastiliini, niisutab savi enne voolimist jne.)
KUNSTI VAATLEMINE, VESTLUSED KUNSTIS		1. Laps vaatleb pilte, näidistoid, raamatuillustratsiooni, osutab enda jaoks olulistele objektidele, nähtustele ja nimetab neid.	1. Laps kasutab raamatuillustratsiooni, fotosid ja kunstiteoseid (sh skulptuure) oma töö lähtealusena, luues oma vaba ja isikupärase variandi. 2. Annab oma tööle hinnangu ja põhjendab oma arvamust.	1. Laps jutustab temaatilistes töodes tegelaste tegevusest, omavahelistest suhetest, tegevusajast ja -kohast. 2. Laps põhjendab suunavate küsimuste abil tehniliste lahenduste, vormi- ja värvilahenduste kasutamist	1. Laps leiab ümbritseva vaatlemisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil. 2. Laps kirjeldab kunstiteoseid, nende värve, meeleolu, süžeed. 3. Laps jutustab oma teose juurde ka loo ((mis juhtus enne, mis pärast)

JOONISTAMINE 1		1.Laps tõmbab erineva kujuga ja suunaga (kaarjaid) jooni. 2.Laps hoiab juhendamisel õigesti pliiatseid ja kriite.	1.Laps värvib oma joonistatud või värviraamatu kujundeid, varieerides käe liikumise suunda. 2.Laps kasutab joonistusvahendeid liigse surveta. 3.Laps kujutab tasapinnal ümarat, ovaalset ja nelinurkset vormi. 4.Laps kujutab äratuntavalt elusolendeid, sh. inimest	1. Laps orienteerub paberil (all, üleval, nurgas, servas). 2. Laps oskab juhendamisel paberit osadeks jaotada. 3. Laps sobitab pindu kattes heledaid ja tumedaid, peeni ja jämedaid jooni. 4. Laps väljendab sirgete, sakiliste, kaarjate joontega emotsiooni ja meeleolu. 5. Laps värvib valdavalt kontuurjooni ületamata	1.Laps kasutab soovi korral koos erinevaid joonistusvahendeid. 2.Laps selgitab pildi tegelaste asukohti nii teineteise kui ka formaadi suhtes. 3.Lapsel on enamasti õige pliiatsihoid. 4.Laps kujutab elusolendeid liikumises, külgvaates ja vajadusel detailselt
----------------	--	---	--	---	---

MAALIMINE		1.Laps tunneb põhivärve. 2.Laps eristab heledaid ja tumedaid toone. 3.Laps võtab juhendamisel pintsliga värvi ja loputab pintslit vees.	1.Laps kasutab värve kogu pildi pinna ulatuses. 2.Lapsel kinnistub põhivärvide tundmine. 3.Laps kasutab juhendamisel erinevaid pintsli osi (otsa, külge). 4. Laps oskab iseseisvalt värvi võtta ja pintslit loputada.	1. Laps kasutab põhivärve ja nende segutoone. 2. Laps oskab värve musta ja valge abil helestada ja tumestada. 3. Laps kasutab erineva jämedusega pintsleid. 4. Laps väldib värvide määrdumist.	1.Laps kasutab maalimisel ja trükimustrite loomisel nii pintsli otsa kui ka külge. 2.Laps liigub pintsliga vabalt ja katab aluspinda ühtlaselt. 3.Laps oskab kasutada nii akvarelle kui ka kattevärve.
-----------	--	---	---	--	---

Valdkond MUUSIKA

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale
- 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu
- 4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Sisu:

- 1) laulmine;
- 2) muusika kuulamine;
- 3) pillimäng;
- 4) muusikalis-rütmiline liikumine.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalne tegevus
- kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid ja väärtushinnanguid
- arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele
- kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu Keel ja kõne, Kunst jne, muusika on igapäevaelu osa.
- seostatakse omavahel muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud

- muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega. Valdkond Muusika lapse arengu eeldatavad tulemused

SISU	1,5-3 aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
LAULMINE		1. Laps kuulab ja jälgib õpetaja laulu. 2. Laps laulab õpetaja hääle toel	1. Laps laulab loomuliku häälega. 2. Laps alustab ja lõpetab laulu rühmaga üheaegselt. 3. Laps oskab pidada pause.	1. Laps laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule. 2. Laps osaleb kajamängus ka eeslauljana	1. Laps laulab ilmekalt, loomuliku hääle, selge diktsiooni ja vaba hingamisega eakohaseid rahva- ja lastelaule nii koos teiste lastega kui ka üksi.
MUUSIKA kuulamine		1. Laps keskendub lühikese pala kuulamiseks ja iseloomustab seda (kiire, aeglane, mõtleb pealkirja jne.). 2. Laps tunneb kuulates helilindilt või looduses ära erinevaid loodus- ja olmehelisid ning matkib neid	1. Laps eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu. 2. Laps avaldab muusika taustal omaloomingulisi liigutusi. 3. Laps räägib, mida kuulis muusikas.	1. Laps tunneb kuulmise järgi ära tuttava laulu. 2. Laps iseloomustab kuulatud muusikat. 3. Laps väljendab liigutuste abil kuulatud muusikapala karakterit. 4. Laps eristab instrumentaalmuusikat ja laulu.	1. Laps keskendub laulu/muusikapala tähelepanelikuks kuulamiseks. 2. Laps teab mõisteid: dirigent, helilooja, rahvalaul, laulupidu, instrumentaalpala.

PILLIMÄNG		1. Laps mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa muusikapalale kehapillil, marakal, kõlapulkadel.	1. Laps mängib rütmipilliga õpetaja ettenäitamisel kaasa muusikapalale/liisusalmile/lastelaulule. 2. Laps näitab üles loomingulist initsiatiivi	1. Laps eristab kõla järgi tuttavaid pille. 2. Laps mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansamblis. 3. Laps mängib tamburiini, kõlapulki, trummi, trianglit, marakat	1. Laps mängib eakohastel rütmija meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge.
Muusikalis-rütmiline liikumine		1.Laps sooritab vastavalt laulu tekstile lihtsamaid imiteerivaid liigutusi. 2.Laps sooritab erinevaid tantsusamme (põlvest vetrumine, käte sujuv liigutamine, kand ja varvas). 3. Laps arvestab muusika rütmis liikudes muusika meetrumiga.	1.Laps liigub vastavalt muusika meeleolule. 2.Laps sooritab tantsusamme, liikumisi kogu rühmaga ühel ja samal ajal. 3.Laps liigub loovalt muusika saatel.	1. Laps liigub loovalt vastavalt muusika meeleolule. 2. Laps sooritab õpitud tantsusamme ja – liigutusi. 3. Laps orienteerub ruumis läbisegi liikudes ja moodustab kindlal muusikaosal paari/kolonni/viiru/ringi. 4. Laps muudab liikumis(t) suunda teose muusikaliste väljendusvahendite vaheldumise põhjal (tempo, dünaamika, register)	1. Laps väljendab end loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu. (kiire/aeglane, vaikselt/valjult, register). 2. Laps sooritab tantsuliigutusi sünkroonselt ja õige kehahoiuga. 3. Laps jälgendab liikumisega erinevaid rütme.

Valdkond LIIKUMINE

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) mõistab sportliku tegevuse olulisust inimese tervisele;
- 5) mõistab ja järgib hügieeni- ja ohutusnõudeid;

Sisu:

- 1) kehalise kasvatusel alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen;
- 2) põhiliikumised (kõnd, jook jne);
- 3) liikumismängud;
- 4) erinevad spordialad;
- 5) tants ja rütmika.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist ja regulaarset kordamist;
- rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi erinevate sportlik-arenduslike liikumisviisidega;
- peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist, et regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;

- suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema ning mõistma erinevate kehaliste harjutuste vajalikkust;
 - mitmekesistatakse põhiliikumiste, koordineerimise, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika arendamist ja tagasiside andmist.
- Valdkond Liikumine lapse arengu eeldatavad tulemused:

SISU	1,5-3	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
KEHALISE KASVATUSE ALASED TEADMISED (ohutus, enesekontroll, hügieen)		1. Laps valib õpetaja korraldusel teiste riide hulgast välja võimlemisriided. 2. Laps arvestab rühmakaaslastega. 3. Laps matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel.	1. Laps nimetab kodukohas harrastatavaid spordialasid ja peetavaid spordivõistlusi 2. Laps järgib meeldetuletamisel hügieeninõudeid.	1. Laps nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi. 2. Laps teab spordivahendite nimetusi ning kasutab neid ohutult ja sobival viisil. 3. Laps kasutab ohutuid liikumisviise.	1. Laps keskendub sihipärasele kehalisele tegevusele. 2. Laps peab kinni üldistest ohutusreeglitest liikudes ja mängides, valides sobivad paigad ja vahend

PÕHILIIKUMISED		1. Laps sooritab põhiliikumisi. 2. Laps säilitab liikudes tasakaalu nii tasakaalupingil kui ka vähendatud pinnal.	1. Laps sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes. 2. Laps teeb koordineeritud tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi.	1. Laps kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes. 2. Laps teeb harjutusi väikevahenditega.	1. Laps sooritab põhiliikumisi pingevalt, nii et liigutused on koordineeritud ja rütmilised. 2. Laps säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel. 3. Laps kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt.
LIIKUMISMÄNGUD		1. Laps mängib matkiva sisuga 1-2 reeglga kõnni- ja jooksumänge. 2. Laps mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu	1. Laps mängib 2-4 reeglga liikumismänge.	1. Laps mängib kollektiivseid võistlusmänge. 2. Laps osaleb jõukohastes teatevõistlustes (nt joonejooksud). 3. Laps tunnustab nii enda kui ka vastasmeeskonna edu. 4. Laps organiseerib ise liikumismänge.	1. Laps võistleb kombineeritud teatevõistlustes (nt takistusriba läbimine). 2. Laps mängib sportlike elementidega mängu (korvi visked, jalgpall jne). 3. Laps peab kinni kokkulepitud mängureeglitest.

Spordialad: võimlemine		1. Laps sooritab ettenäitamisel, juhendamisel võimlemisharjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega. 2. Laps teeb harjutusi ühtses tempos õpetaja ning kaaslasega. 3. Laps jookseb veereva vahendi (palli, rõnga) järgi.	1. Laps sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni. 2. Laps hoiab oma kohta erinevates rivistustes: kolonnis, ringis, viirus. 3. Laps sooritab painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi	1. Laps teeb vahenditega (palliga, hüpitsaga) harjutusi eakohaselt tehniliselt õigesti. 2. Laps valitseb oma liigutusi ruumis, maastikul, tänaval. 3. Laps sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi.	1. Laps orienteerub mänguväljakul ning sooritab kujundliikumisi, olles kolonnis esimene. 3. Laps sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid tegevusi.
-----------------------------------	--	--	---	---	---

Spordialad: kelgutamine. Suusatamine		1. Laps veab tühja kelku. 2. Laps sõidab kelguga iseseisvalt nõlvakust alla. 1. laps libistab ennast suuskadel, ilma keppideta, hoiab tasakaalu	1. Laps sõidab nõlvakust alla põhiasendis. 1. Laps libistab ennast vahelduvsammul ilma keppideta edasi, hoiab tasakaalu. 1. Laps hoiab jääl tasakaalu, vajadusel raami või kaaslase/seina abil. 2. Laps oskab kukkuda pehmelt, hoides keha ettepoole	1. Laps veab üksi, kahekesi, kolmekesi kelgul kaaslast 2. Laps kelgutab mäest alla, täites eriülesandeid (nt haarab kaasa esemeid). 1. Laps libistab ennast klassika sammul suuskadel edasi, püüab anda keppidega endale hoogu. 2. Laps laskub väikesest künkast suuskadel alla, hoiab kükkasendit, annab keppidega paaristõukes hoogu. 1. Laps hoiab jääl tasakaalu, vajadusel raami või kaaslase/seina abil.	1. Laps osaleb kelguvõistlustel (kaugusele, täpsusele). 2. Laps teab ohutusreegleid nõlvakul kelguga sõites. 2. Laps libistab ennast klassika sammul suuskadel edasi, püüab anda keppidega endale hoogu 3. Laps laskub väikesest künkast, kükkasendis, paaristõukega keppidega hoogu andes. 4. Laap katsetab künkast suuskadega V asendis üles saada, vajadusel saab kasutada ka külge ees üles minekut. 1. Laps hoiab jääl tasakaalu, vajadusel raami või kaaslase/seina abil. 2. Laps oskab kukkuda pehmelt, hoides keha ettepoole
--	--	--	--	---	---

				2. Laps oskab kukkuda pehmelt, hoides keha ettepoole	
Tants ja rütmika		1.Laps liigub - kõnnib, jookseb, hüpleb muusika rütmis.	1. Laps kasutab tantsides lihtsaid tantsusamme.	1.Laps liigub muusika tempos kohandades oma liigutusi etteantud	1.Laps sooritab rütmiliikumisi ühel ajal kaaslasega. 2.Laps liigub vastavalt enda

		2.Laps kasutab liikumisel vahendeid (nt. linnid, rätikud, rõngad)		rütmiga.	tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga.
--	--	---	--	----------	---

4. LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE JA HINDAMISE PÕHIMÕTTED NING KORRALDUS

Lapse arengu hindamine ja analüüsimine on oluline lapse positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks, tema eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga. Kõikide last puudutavate küsimuste puhul lähtutakse andmekaitseseadusest ja lastevanemate kirjalikust nõusolekust.

4.1. Lapse arengu hindamine ja analüüsimine

.

- On oluline lapse positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks, tema eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga. Kõikide last puudutavate küsimuste puhul lähtutakse andmekaitseseadusest ja lastevanemate kirjalikust nõusolekust.
- On osa igapäevasest õppe- ja kasvatusprotsessist. Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused.
- Kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi.
- Lapse arengu fikseerivad õpetajad õppeaasta jooksul arengu jälgimise mängu ja arenguvestluse tulemuste põhjal. Üks kord aastas (koolieelikutel õppeaasta I poolel, nooremates rühmades õppeaasta II poolel) enne arenguvestluse toimumist, viiakse iga lapsega läbi arengu jälgimise mäng J. Rebane, K. Kirbits, R. Varik raamatu „Arengu jälgimise mäng” abil, mis võimaldab mänguliselt välja selgitada 3-7-aastaste laste arengu hetkeseisu. Rühmaõpetaja fikseerib arengu jälgimise mängu tulemused vastavas tabelis. Lapse arengu jälgimisel kasutab õpetaja kõige enam vaatlusmeetodit.(J.Piaget “Mänguvaatlus tabel” **(Lisa 2)**
- Kasutatakse ka kaudseid meetodeid (intervjuud ja laste tööde analüüs jm)
- Lapse arengu hindamise tabel **(LISA 3)** hõlmab eri arenguvaldkondi (sotsiaalne, kõne, mõtlemise ja mälu ning motoorika areng), mis kokku annavad pildi lapsest tervikuna. Arenguhindamise tabelit täidavad õpetajad 2 korda aastas: 1,5-3 aastaste, koolieelikute ja rühma uute lastega.
- Arenguvestlus lapsevanematega toimub üks kord aastas kevadel. Rühma uute lastevanematega kaks korda aastas (sügisel ja kevadel), et vestelda lapse arengust. Arenguvestluse lõppedes vormistatakse arenguvestluse kokkuvõttev leht , kus tuuakse välja nii lapse tugevad, kui ka toetust vajavad küljed ning tegevused lapse arengu toetamiseks.

- Ülevaadet lapse arengust ja edusammudest annab õpetaja lapsevanemale ka jooksvalt igapäevase suhtlemise käigus.
- Lapse arengu jälgimise käigus kogutud konfidentsiaalsed infot ja olulist dokumentatsiooni hoiab õpetaja iga lapse jaoks mõeldud arengukaustas, mis ei ole kättesaadav kõrvalistele isikutele.
- Koolieelikutele täidetakse Koolivalmiduskaart. **(Lisa 4)**

4.2 Hariduslike erivajadustega laste arengu toetamine

Haridusliku erivajadustega on laps, kellel on mõni füüsiline, vaimne puue või käitumishäire. Siia kuuluvad ka teisest kultuuri- ja keelekeskkonnast pärit lapsed. Haridusliku erivajadustega on samuti eriandekusega silma paistev laps. Kõik väikesed lapsed on rohkem sarnased, kui erinevad ning õpetajate ja vanemate abiga saavad kõik lapsed jõudsalt edasi areneda.

Pikavere Mõisakooli lasteaed väärtustab iga lapse eripära ja ainulaadsust ning antud õppekava kontekstis on erivajadusega last defineeritud järgmiselt: laps kelle võimetest, tervises seisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusmeetodid jm) või rühma tegevuskavas. Haridusliku erivajadustega lapsega tehtava töö peaeesmärk: laps saab aluse elamiseks täisväärtuslikku elu hoolimata erivajadusest. Haridusliku erivajadustega lapse arengu toetamine lasteaias on meeskonnatöö, milles osaleb kogu lapsega tegelev personal. Töö põhimõtted: lapse erivajadust märgatakse selle tekkefaasis (koostöös lapsevanemaga). Vähemalt üks kord õppeaastas tehakse kokkuvõtte individuaalse arenduskava rakendamisest, arengukeskkonna sobilikkusest ning lapse edasistest vajadustest.

Vastavalt lapse arengu jälgimisel saadud tulemustele teevad õpetajad vajadusel lapsevanemale ettepaneku lapsega spetsialistide poole pöördumiseks erivajaduse kindlaksmääramiseks. Erivajadusega lastega tegelevad õpetajad töötavad välja individuaalse arengukava vastavalt lapse erivajadusele ja arengutasemele. Lasteaiaõpetajad teevad koostööd lasteaia muusikaõpetajaga, liikumisõpetajaga, sotsiaalpedagoogiga, psühholoogiga ja logopeediga ning lapsevanemaga. Vajadusel püütakse leida võimalus tegeleda lapsega individuaalselt. Õppeaasta lõpul teeb õpetaja oma töö kohta kirjaliku analüüsi ja planeerib edasised töösuunad. Lasteaed toetab erineva keelelise ja kultuurilise taustaga peret lapsele oma keele ja kultuuri tutvustamisel ning eesti keele ja kultuuri väärtustamisel.

Arengu jälgimise kaart (LISA 5)

Multi-kultuursed lapsed	Õppe- ja kasvatustegevuse planeerimisel peab õpetaja silmas mitmekultuurilise hariduse põhimõtteid ja loob kõigile lastele soodsad ja võrdsed tingimused igakülgselt arenguks. Lasteasutus toetab erineva keelelise ja kultuurilise taustaga peret lapsele oma keele ja kultuuri tutvustamisel ning eesti keele ja kultuuri väärtustamisel.
Eesti keel teise keelena	Õpetaja julgustab kakskeelselt last kasutama lasteaias ainult eesti keelt. Vajadusel tähistab õpetaja sõnasedeliga rühmaruumis olevaid esemeid. Kakskeelse lapse kohanemisel lasteaia teeb rühmaõpetaja tihedat koostööd lapsevanemaga Vajadusel koostab rühmaõpetaja lapsele eesti keele kui teise keele õppimiseks individuaalse õppekava.
Kõne-häired	Õpetaja on eeskujuks õige keelekasutusega ja tarvitab lihtsaid lauseid. Rääkimise kõrval kasutatakse pilte või esemeid. Rühma õpetaja, lapsevanema ja logopeedi vahel toimub tihe koostöö lapse kõne positiivse arengu suunas.
Üli-aktiivsed lapsed	On väga aktiivsed ja tublid, aga vajavad suuremat tähelepanu oma aktiivsuse rakendamiseks. Koostöös tugipersonali ja lapsevanemaga selgitatakse välja aktiivsuse põhjus.
Vasaku-käelised lapsed	Õpetaja selgitab välja, millist kätt laps enim eelistab kasutada. Laps paigutatakse laua äärde istuma nii, et söömisel ja muudel tegevustel ei segaks lapsed üksteist.
Kerge füüsilise puudega lapsed	Lasteaias on tagatud lapse tunnetustegevuse ja sotsiaalsete oskuste arendamine. Võimaluse piires kohendab lasteaed füüsilise puudega lapse jaoks rühmaruumi ja päevakava. Liikumisõpetajal on nädalakavasse planeeritud aeg individuaalse tegevuse läbiviimiseks. Lapse arengu aluseks on väga tihe koostöö lapsevanematega.
Ühe vanemaga lapsed	Lapsevanemaga suhtlemise käigus selgitab õpetaja välja lapse tundlikkuse nimetatud teema suhtes ja arevestab seda õppe- ja kasvatustegevuste planeerimisel ja ühisürituste ning lapsevanematega seotud tähtpäevade korraldamisel.
Kooli-pikendusega laps	Vajadusel koostab õpetaja koolipikendusega lapsele individuaalse õppekava.
Andekad lapsed	Süvendatud tegelemine, suunamine huvipakkuvatele ja arendavatele õppe- ja ringitegevustele, lastevanemate nõustamine.

5. LAPSEVANEMAGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

1) Hea ja usaldusväärne koostöö lapsevanemate ja õpetajate vahel on aluseks laste kohanemisele ning turvatunde tekkimisele lasteaia viibides.

2) Õpetajad ja lapsevanemad teevad lapse arengu toetamiseks koostööd, mis põhineb vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel.

3) Lapsevanemad ja ka vanavanemad on oodatud osalema lasteaia ühisüritustel, koosolekutel ja loengutel.

4) Lapsevanemate ootuste ja rahulolu väljaselgitamine toimub lapse arenguestlustel ja rahuloluküsitluste kaudu

5) Info vahetamise võimalused lapsevanematega:

- esimene lasteaia külastamine, Pikavere Mõisakooli lahtiste uste päev, infokoosolek uute laste vanematele, rühmak koosolekud, üldkoosolek;
- lapse lasteaeda toomisel ja koju viimisel lapsevanemate ja rühma töötaja vahel;
- infostendid rühmades - päevakava, nädalakava, menüü, teated, kuulutused jms;
- lasteaia koduleht – www.pikavere.edu.ee , telefoni teel.
- ELIIS
- lasteaia koduleht kinnine grupp FB Pikavere Paid lasteaed

6) Lapsevanemate kaasamisvõimalused:

- lapsevanemate kaasabil organiseeritud õppekäigud;
- lapsevanemate poolne abi ja toetus lasteaiale (kasvukeskkonna parendamine jms)
- lastevanemate ja hoolekogu koosolekud
- vestlusringid, loengud, koolitused vastavalt vajadusele
- traditsiooniline vanavanemate päev, isadepäev, jõulumaa, jõulupidu, vabariigi aastapäev, vastlapäev, emadepäev
- ühistalgud sügisel ja kevadel
- ühisüritused lapsevanemate osalemine rühmatöös (nt õpetajate päev. üldkoosolek, õpetajate koolitus).

6. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Pikavere lasteaia õppekava uuendamine ja täiendamine toimub vastavalt vajadusele, lähtudes: pedagoogilise nõukogu ettepanekutest ja soovitudest; eelnenud õppeaasta analüüsist; lapsevanemate ja hoolekogu ettepanekutest; kohaliku omavalitsuse ettekirjutustest ja määrustest; riiklikest prioriteetidest ja seadusandluse muudatustest. Õppekava muudatused kinnitab direktor käskkirjaga pedagoogilise nõukogu ettepanekul kuulates ära hoolekogu arvamuse.

LISA 1 Nädalateemad

September

1. Tere kool ja kooliõu

(Kooliaasta algus, käitumisreeglid toas ja õues, õuesõpe)

2. Mina ja minu armas pere (minu nimi, perekonnanimi, vanus, vanemate nimed, sugulased, töökohad, kodused reeglid, kodused asjad, õuesõpe)

3Mida sügis meile toob (sügise sünnipäev, sügisannid, sügisesed tööd, sügis purgis, keldris)

4. Sügis pani selga kirju kleidi (muutused looduses, leht-ja okaspuud, samblikud, metsasaadused)

Oktoober

1. Ega amet meest ei riku (erinevad ametid, ametinimetused, töövahendid, töö sisu, õpetajate päev)

2. Liiklen targalt (Liiklusohutus, erinevad liikumisviisid ja -vahendid, helkur)

3. Leiva teekond lauale (põllutööd, põllutöömasinad, teraviljad, teraviljasaadused)

4. Metsarahva toimetused (metsloomade valmistumine talveks, elukoht, välimus, rändlinnud sügisel, paigalinnud)

November

1. Hingedeaeg (hingedepäev, pimedus, valgus, pereväärtused)

2. Minu isa vahva mees !(isad ja vanaisad, isade tööd ja toimetused, laste ütlemsed,

mardipäev)

3. Taadil tare künka peal (loomade elu talus, loomade ja nende järglaste nimetused, vajalikkus, toitumine, hääbitsused, tunnused)

4. Eesti talurahvas (vanaaja tööriistad ja tarbevahendid, mänguasjad, riietus, elukoht, käsitöö, Kadripäev)

5. Rahuaeg-advendiaeg (hoolimise aeg – adventiaja algus, küünla süütamine, ettevalmistused jõuludeks, kiri jõuluvanale)

Detsember

1. Päkapikud kõike näevad (päkapikkude saladus, toimetused, laste käitumine)

2. Tali väljas (metsloomad ja linnud looduses, loodusnähtused, inimeste abi metsloomadele ja lindudele)

3. Jõulurõõm! (Jõulupühad, vanaaja ja kaasaja traditsioonid, kombed, talve sünnipäev, tähistamine kodus ja lasteaias, toidud, Jõuluvana ja kingitused)

4. Aastalõpu askeldused (valmistumine aastavahetuseks, tähistamine kodus, kombed)

Jaanuar

1.Tere uus aasta! (uue aasta soovid ja lubadused, 06.01 kolmekuningapäev, hüvastijätt kuusega).

2. Ohud meie ümber (ohtude tekkimine seoses ilmastiku muutumisega, nende vältimine, abi kutsumine, päästeamet 112, esmaabi).

3. Aastaring (aastaajad, kuud, päeva osad, nädalapäevad).

4. Võõramaa loomad ja linnud (lõuna-ja põhjamaa loomad, linnud, kliima erinevused mujal maailmas).

5. Meedia ja tänapäev (raadio, ajalehed, multifilmid, arvuti, TV, nendega seotud ohud e. meediakasvatus).

Veebruar

1. Maailma rahvad (erinevad rahvused, kombed, keel,lähinaabrite lipud).

2. Sõbrad meie ümber (14.02 valentinipäev, käitumisreeglid, üldinimlikud väärtused, hoolimine, sõprus, abivalmidus).

3. Minu kodu Eestimaa (sümboolika, 24.02 iseseisvuspäev, pealinn, president, rahvusriided).

4. Suusad, kelgud, uisud (tervist edendavad harrastused, kepikõnd, metsas orjenteerumine, matkamine talvises metsas).

Märts

1. Maailmaruum ja materjalid meie ümber (Vastlapäev 5.03, planeedid, inimesed ja tehnika kosmoses, erinevad materjalid, tehismaterjalid meie ümber, 08.03 naistepäev).

2. Emakeele kaunis kõla (14.03 emakeelepäev, eesti kirjanikud ja raamatud, eesti keele ilus kõla vanasti ja praegu, regilaul (rahvalaul), huvitavad sõnad, vanasõnad, kõnekäänud, mõistatused).

3. Käes on kevad (kevadega saabuvad muutused, puud, põõsad, muutused looduses (lume sulamine, päikese mõju loodusele) kevade saabumisega 20.03).

4. Muinasjutu võlumaa (teater, muinasjutt, käitumine teatris, erinevad žanrid)

Aprill

1. Loodus ärkab (muutused looduses kevade tulekuga,

Pungad puudel ja põõsastel, rändlinnud, loomas, välimus, toitumine, elukoht).

2. Aedniku kevad (korrastustööd aias, taimede ettekasvatamine, nende areng).

3. Elu veekogudes (Suur reede 19.04, järved, tiigid, jõed, ojad, selle elanikud, ohud veekogude juures).

4. Hoia loodust (keskkonnahoid, prahi teke ja selle teekond prügikasti, taaskasutus, looduse hoidmine, matkamine, Talgud).

Mai

1. Olen kevade laps (kevadpüha, volbripäev 01.05, kevadised tegevused kodus, lasteaias, seoses muutustega looduses (kevadlilled)

2. Emmeke su sülle poen (emadepäev 12.05, emade teadmised, oskused, tegemised kodus ja tööl)

3. Nii lihtne see ongi... (kevadlilled, putukad, lasteaia kooli sirgumise tee).

4. Mäng on väikese inimese töö (mängu vajalikkus-arendavad mängud, mänguasjade korrastamine, hoidmine).

5. Õue! (toimetused lasteaias, vihmase /päikselise ilma mängud toas ja õues)

LISA 2

Parten-Piaget mänguvaatlus tabel

Laste mängu vaatlus

1. Luua tingimused, et laste mäng täielikult välja kujuneks
 - Piisav mängumaterjal
 - Mängu vaatlus nii toas kui õues
2. Mängu vaatlus, kui lapsed on omavahel tuttavad
3. Vaadeldav mäng on lastele iseloomulik- vaatlus pikema aja jooksul annab paremad tulemused

MÕISTED:

Mängu kognitiivne tase

1. LIIKUMISMÄNG (funktsioonimäng)- korduvad liigutused koos esemega või ilma
 - Jooksmine või hüppamine
 - Esemete või mitmesuguse materjaliga mängimine
2. EHITUSMÄNG (konstrueerimismäng)- esemete (klotsid, lego) või erinevate materjalide (liiv, värvid) kasutamine selleks, et midagi luua
3. ROLLIMÄNG (draamamäng)- ja/või kujutluste ülekandmine;
 - Rolli mängimine (tuletõrjuja, lapsevanem, beebi, monstrum, kangelane jne)
 - Kujutluste ülekandmine, näiteks auto juhtimine (liigutused kätega) või pliiatsiga süstimine (eseme kasutamine)
4. REEGLIMÄNG- kindlaksmääratud reeglite tunnustamine ja kasutamine

Mängu sotsiaalne tase

1. ÜKSIKMÄNG- üksinda materjalidega mängimine ilma teiste lastega suhtlemata
2. KÕRVUMÄNG- mängimine mänguasjadega või tegutsemine teiste läheduses asuvate lastega samalaadselt, kuid ometi ühismänguks katset tegemata
3. ÜHISMÄNG- koosmäng teiste lastega kas rolliliselt või ilma rollita

Mittemänguline tegevus

- Tegevusetus- ruumis ringijalutamine, oma kehaga mängimine või teiste mängijate vaatlemine või siirdumine ühelt tegevuselt teisele
- Mittemängulised tegevused- muud tegevused ja mitmesugused täiskasvanute poolt määratud tegevused (õppetegevused, täiskasvanute poolt antud ülesanded)

Lapse nimi:

Vaatlusaeg:

Sotsiaalne tase		Kognitiivne tase			
		Liikumismäng	Ehitusmäng	Rollimäng	Reeglimäng
	Üksikmäng				
	Kõrvumäng				
	Ühismäng				

Mittemänguline tegevus	Tegevusetus/ pealtvaataja	Tegevused

LISA 3 Lapse arengu hindamise tabel

Lapse

nimi:.....

Tabeli täitmise aeg.....

Õpetajad:.....
.....

Tabelis kasutatavate värvuste tähendused:

punane- vajab individuaalset juhendamist/ ei tule toime

kollane- vajab vähest abi

roheline- teadmine või oskus on omandatud

S-sügis K-kevad

Sotsiaalne areng	1,5-3	
1,5-3 aastaste tegevused	S	K
Jäljendab täiskasvanut lihtsates toimingutes		
Oskab juhendamise järgi tuua teisest toast asja		
Mängib teise lapse seltsis, kuid tegutseb algul eraldi		
Lepib täiskasvanu eemaldumisega, jätkates tegutsemist		
Oskab paluda ja tänada		
Annab täiskasvanule raamatu, et seda koos vaadata		
Tervitab ja ütleb head aega meeldetuletamisel		
Jälgib jutustust või laulumängu kuni 5 minutit		
Kasutab oma nime, tunneb end ära peeglis, fotolt		
Paneb sokid ja kingad jalga		
Meeldetuletamisel koristab mänguasjad		
Peseb ja kuivatab käsi ja nägu		

Tähelepanekud:

Kõne areng	1,5-3	
	S	K
Kasutab sõna „anna“		
Ühendab nimisõnaga tegusõna		
Kasutab sõna „ära/peidus“		
Reageerib „kus?“ küsimusele näitamise teel		
Nimetamisel näitab tuttavaid esemeid		
Ulatab mitu eset korraga (kui on palutud anda palju)		
Näitab kolme kehaosa		
Küsimisel ütleb oma nime või hüüdnime		
Täidab korraldusi „pane sisse“, „peale“, „alla“		
Kuulab ja mõistab suhtlussituatsiooni kõnet		
Tunneb aktiivset huvi asjade nimetuste vastu		
Nimetab tegevusi pildil		

Tähelepanekud:

Mõtlemise ja mälu areng	1,5-3	
	S	K
Leiab üles kaks ühesuguste omadustega eset		
Oskab näidata suurt ja väikest		
Leiab esemele värvuse ja vormi alusel paarilise		
Paneb kokku lihtsaid piltmosaiike		

Tähelepanekud:

Motoorika areng	1,5-3	
	S	K
Oskab ust avada ja sulgeda (linki kasutada)		
Ehitab 5-6 klotsist torni		
Joonistab järele vertikaal- ja horisontaaljoone		
Veeretab palli		
Ajab suuri pärleid nööri		
Võtab väikseid esemeid paberist välja		
Hüpleb jalad koos		
Liigub vabalt, valitseb edaspidi/tagurpidi liikudes oma keha		
Kõnnib abiga trepist üles ja alla		
Viskab palli täiskasvanule, kes on paari meetri kaugusel		
Lööb suure palli jalaga paigalt		

Tähelepanekud:

Lapse arengu hindamise tabel

Lapse

nimi:.....

Tabeli täitmise aeg.....

Õpetajad:.....

Tabelis kasutatavate värvuste tähendused:

punane- vajab individuaalset juhendamist/ ei tule toime

kollane- vajab vähest abi

roheline- teadmine või oskus on omandatud

S-sügis K-kevad

Sotsiaalne areng	3-4	
3-4 aastaste tegevused	S	K
Tervitab meeldetuletamisel, ütleb head aega		
Oskab abi vajades paluda ja tänada		
Oskab abi paluda ja abi anda mängukaaslasele		
Kasutab oma nime, tunneb end ära peeglis, fotol		
Paneb selga täiskasvanute riideid ja esitab nende rolle		
Püüab ema-isa kodustes töodes aidata		
Täidab täiskasvanute korraldused, nt „tule!“ või „tee!“		
Püüab kinni pidada lasteaias kehtestatud reeglitest		
Annab sõbrale oma mänguasju		
Vajadusel valib kahe võimaluse vahel		
Lohutab kaaslast vajaduse korral, saab aru tunnetest		
Oskab seebitada ja loputada, kuivatada käsi ja nägu		
Sööb iseseisvalt, puhtalt, lusikahoid õige		
Julgeb maitsta tema jaoks uusi toite		
Riietub iseseisvalt, vajab abi nööpide, lukkude puhul		

Tähelepanekud:

	S	K
Oskab öelda oma mõlemat nime		
Näitab oma sugu (poiss-tüdruk)		
Oskab kasutada miks- küsimusi		
Vastab lihtsatele kuidas- küsimustele		
Kasutab kõnes lihtminevikku (oli, läks, tuli, tegi)		
Täidab kaheosalise korralduse		
Räägib, mida esemetega tehakse		

Tähelepanekud:

Mõtlemise ja mälu areng	3-4	
	S	K
Kasutab mõisteid: suurem-väiksem-ühesuurune, järjestab esemeid suuruse järjekorras		
Näitab lühikest ja pikka eset		
Ütleb, kas ese on kerge või raske		
Teab, mida tähendavad mõisted „sisse“, „peale“, orienteerub ruumis ees-taga-all-üleval-kõrval		
Oskab esemeid rühmitada värvi, vormi ja suuruse järgi		
Ütleb, millised esemed kuuluvad kokku (nt niit-nõel)		
Nimetab kolme värvust		
Näitab poissi ja tüdrukut		
Oskab nimetada kümme kehaosa (pildil või endal)		
Nimetab asju, mis teevad häält		
Nimetab poldil olevat tegevust		

Tähelepanekud:

Motoorika	3-4	
	S	K
Hoiab pliiatsit- pintsliit pöidla ja esimese sõrme vahel, toetades keskmise sõrmega		
Tõmbab näidise järgi vertikaal-, horisontaal- ja diagonaaljoone		
Murrab paberi kokku		
Lõikab kääridega		
Oskab keerata kinni-lahti korke-kaasi, kraani jms		
Kõnnib kikivarvul		
Hüppab jalad koos		
Oskab kiigele ise hoogu anda		

Tähelepanekud:

Lapse arengu hindamise tabel

Lapse nimi:.....

Tabeli täitmise aeg.....

Õpetajad:.....

Tabelis kasutatavate värvuste tähendused:

punane- vajab individuaalset juhendamist/ ei tule toime

kollane- vajab vähest abi

roheline- teadmine või oskus on omandatud

S-sügis K-kevad

Sotsiaalne areng	5-6	
5-6 aastaste tegevused	S	K
Palub keerulisemates toimingutes abi		
Vestleb täiskasvanutega		
Matkib täiskasvanut		
Räägib oma tunnetest: jonnist, rõõmust, kurbusest		
Töötab omaette mõne ülesande kallal 15-20 minutit		
Valib ise endale sõpru		
Käitub avalikes kohtades korralikult		
Valib ise endale meeldiva mängu		
Lohutab mängukaaslast		
Seab endale eesmärgi		
Küsib luba asjade kasutamiseks		
Mängib ilma pideva kontrollita 4-5 lapsega		

Tähelepanekud:

Kõne areng	5-6	
	S	K
Leiab esemele/pildile paarilise		
Teab oma kodust aadressi		
Räägib oma igapäevastest tegemistest		
Jutustab lihtsa jutukese ilma pildi abita		
Oskab leida pildilt võimatuid asju/olukordi		
Vastab „miks“ ja „milleks“ küsimustele selgitustega		
Leiab vastandsõnu		
Vastab küsimusele, mis juhtub, kui...		
Kasutab sõnu „eile“ ja „homme“		
Küsib uute või võõraste sõnade tähendusi		

Tähelepanekud:

Mõtlemise ja mälu areng	5-6	
	S	K
Nimetab eseme asukoha: esimene, teine, kolmas		
Näitab ja nimetab paremat, vasakut		
Nimetab viiest esemest puuduva		
Paneb asju pikkuse ja laiuse järgi ritta		
Nimetab numbreid ühest kahekümneni		
Nimetab viis omadust		
Loendab esemeid ühest kümneni		
Teab ja nimetab nädalapäevi õiges järjekorras		
Nimetab lihtsamaid materjale, millest ese on valmistatud (klaas, puit, metall, plastmass jms)		
Teab, mis toimub järgmisena, nimetab erinevaid päevaosi (hommik, päev õhtu, öö) ja laste tegevusi eriaegadel		
Teab ja nimetab viit tähte		
Oskab vähendada ja juurde panna 1-3 piires		

Tähelepanekud:

Motoorika	5-6	
	S	K
Kõnnib maapinnast kõrgemal (kõnnitee äärel) edaspidi, tagurpidi, külj ees		
Põrgatab palli		
Hüppab hüppenööri		
Lööb haamriga naela		
Voolib kolmest osast kujukesi		
Lõikab kääridega ette joonistatud piirjoone järgi ümmargusi kujundeid		
Lõikab ja kleebib kujundeid		
Kirjutab üksikuid tähti		
Kirjutab oma nime joone peale		
Rebib paberist lihtsaid kujundeid		
Oskab kasutada pliiatsiteritajat		

Tähelepanekud:

Lapse arengu hindamise tabel

Lapse nimi:.....

Tabeli täitmise aeg.....

Õpetajad:.....

Tabelis kasutatavate värvuste tähendused:

punane- vajab individuaalset juhendamist/ ei tule toime

kollane- vajab vähest abi

roheline- teadmine või oskus on omandatud

S-sügis K-kevad

Sotsiaalne areng	6-7	
6-7 aastaste tegevused	S	K
Nuuskab ise nina, kammib juukseid		
Peseb ja kuivatab end ise		
Oskab ise nööpe ja tõmblukke avada ja sulgeda		
Võtab osa vestlusest, otsuste tegemisest		
Pärast mängu lõpetamist koristab enda järelt asjad		
Valib ise endale sõpru		
Algatab ise mängu		
Oskab määrata mängu alustajat liisusalmiga		
Suudab lauamängu reegleid järgida		
Selgitab teistele mängu või muu tegutsemise reegleid		
Jagab asju kaaslastega		
Lohutab mängukaaslast		

Tähelepanekud:

LISA 4 Koolivalmiduskaart

LISA 5 Lapse individuaalsuse kaart (erivajadustega lapsed)

1.1. LAPSE INDIVIDUAALSUSE KAART

Koolieelne lasteasutus

ITASAND

Üldandmed lapse kohta

Nimi:

Sünniaeg:

Lasteasutus:

Rühma liik:

Kodune keel(ed):

Kaardi avamise aeg:

Lapsevanema nõusolek kaardi avamiseks:

1. Üld- ja peenmotoorika, füüsiline areng

--

2. Eneseteenindus

Oskused ja abi vajadus

--

3. Silmaring, huvid ja motivatsioon

--

4. Mäng ja sotsiaalsed oskused

Mänguoskused, suhted kaaslastega/täiskasvanutega

5. Emotsionaalne seisund ja käitumine

6. Suhtlemine ja kõne

Mitteverbaalne ja verbaalne suhtlemine, kõne mõistmine ja kasutamine

7. Tunnetustegevus

Tähelepanu, taju, mälu, mõtlemine

8. Kokkuvõtte arenguevestlusest ja kokkulepe edasiste tegevuste osas

9. Individualiseerimine ja diferentseerimine

Toetavad tegevused	Teostajad

Vajadus lapse pedagoogilis-psühholoogiliseks hindamiseks:	

Kuupäev:

Õpetajad:

Lapsevanem:

II TASAND

Üldandmed lapse kohta

Nimi:

Sünniaeg:

Lasteasutus:

Rühma liik

Kodune keel(ed):

1. Õpetajate tähelepanekud ja soovitused

Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad	Lapse tugevad küljed (oskused)	Arendamist vajavad küljed (soovitused)
Keel ja kõne		
Matemaatika		
Kunst		
Muusika		
Liikumine		
Koduloolised teemad		

2. Kõne uuringu tulemused

Valdkonnad	Lapse tugevad küljed	Arendamist vajavad küljed, soovitused
Kõnesoov ja suhtlemine		
Kõne mõistmine		
Hääldus/sõnavara/lause		
Jutustamine		

3. Psühholoogilise uuringu tulemused (vt. Lisa.A)

Valdkonnad	Lapse tugevad küljed	Arendamist vajavad küljed, soovitused
Tunnetusprotsessid ja võimed		

Sotsiaalsed oskused		
Enesekohased oskused		
Käitumine ja emotsionaalne seisund		Õpioskused

4. Teiste spetsialistide arvamused ja soovitused

--

5. Lapsevanema arvamus

--

6. Kokkuvõte ja soovitus tugiteenuste rakendamiseks

--

7. Rakendatavad tugiteenused

Tugiteenus	Tugiteenuse osutajad

Kuupäev:

Lapsevanem:

Erivajadustega laste tugiteenuste koordinaator (või lasteasutuse juhataja):

8. Rakendatud tugiteenus(t)e tulemuslikkus

Tugiteenuse osutaja	Hinnang	Soovitused

9. Kokkuvõte ja ettepanekud

--

Kuupäev:

Lapsevanem:

Erivajadustega laste tugiteenuste koordinaator (või lasteasutuse juhataja):

LISA 6

KALLI-PAIDE LASTEAIA LAUL

Kalmer Neidla

22.09.2011

REF.: MEIL ON KALLI-PAIDE LASTEAED

ON MEILE ARMAS TA,

ON MEILE ARMAS TA,

ON MEILE ARMAS TA.

1. JA ME KALLI TEEME EMMELE JA TEEME ISSILE
JA KASVATAJALE JA OMA SÕBRALE
JA ME KALLI TEEME KIISULE JA TEEME KUTSULE,
JA TEEME JÄNKULE JA KAISUKARULE.

REF. MEIL ON KALLI-PAIDE LASTEAED...

2. JA ME KALLI TEEME ÕELE JA TEEME VENNALE
JA TEEME TÄDILE JA TEEME ONULE
JA ME KALLI TEEME, KALLI TEEME VANAEMALE
JA VANAISALE, OI KÜLL ON TORE SEE.

PIKAVERE KOOLI LAUL

autor: Juhan Trump

Õrna tähekese sära püüab valgustada sind,
kiirgab klassiruumi jahedusse soojust tema hing.
Saatmas kõikjal iidse majahaldja armastus ja hool,
väikest peret suures majas, see on Pikavere Kool.
Sõidad Perilast või Salust, tõrjud silmist viimast und,
tuled soo pealt, vanast talust, hämar hommikune tund.
Kuni plikast kasvab neiu, kuni poisist sirgub mees,
:,: kõnnid vihmas, sammud lumes, see on sinu koolitee.:,: